

به دلیل اهمیت فعالیتهای مربوط به نفت، گاز و پتروشیمی در اقتصاد کشور، یک فصل جدا از فصلهای معدن و صنعت به اطلاعات آماری این رشته از فعالیت در سالنامه آماری استان اختصاص یافته است.

با استخراج نفت و گاز از اولین چاه نفت در مسجد سلیمان در سال ۱۲۸۷ هجری شمسی (۱۹۰۸ میلادی) فعالیت صنعت نفت در ایران آغاز شده و آمارهایی نیز از زمان مزبور گرد آوری شده است.

پس از ملی شدن صنعت نفت در اسفند ۱۳۲۹ شرکت ملی نفت ایران آمارهای وسیعتری را منتشر کرده است. پس از تاسیس شرکت ملی گاز ایران در اسفند ۱۳۴۴ و شرکت ملی گاز مایع ایران در سال ۱۳۶۶ این دو شرکت نیز به ترتیب آمارهایی در زمینه گاز طبیعی و گاز مایع گردآوری و ارائه کرده اند. اطلاعات مندرج در جداول این فصل از آمارهای موجود در شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی استان و شرکت ملی گاز استان که به صورت ثبتي تهیه می گردد آورده شده است.

تعاریف و مفاهیم به کار رفته در این فصل به شرح زیر است:

□ نفت خام:

نفت خام آمیزه ای است پیچیده از ترکیبات هیدروکربوری که از مخازن طبیعی نفت در زیر زمین، در بعضی از نقاط دنیا استخراج می شود. نفت خام به طور عمده متشکل از ترکیبات اشباع و غیر اشباع هیدروکربورهای آلیفاتیک و بعضاً آروماتیک می باشد. بجز هیدروژن و کربن که دو عنصر اصلی تشکیل دهنده نفت خام به شمار می روند، عناصر دیگری مانند ازت، اکسیژن، گوگرد و فلزاتی چون نیکل، سدیم، وانادیم و آهن به مقدار کم در آن وجود دارند. به همین جهت، نفت خام از نظر ویژگیهای فیزیکی و شیمیایی بسیار متغیر است.

□ نفت سفید:

نفت سفید برشی از نفت خام و متشکل از سه هیدروکربور پارافینی، نفتینی و آروماتیکی می باشد. این فرآورده به عنوان سوخت گرمایشی و سوخت مراکز حرارتی به کار می رود و یکی از مواد اصلی تشکیل دهنده سوخت جت است.

□ **نفت کوره:**

نفت کوره از بازمانده تقطیر نفت خام در برجهای تقطیر پالایشگاه به دست می آید. این فرآورده به سبب دارا بودن هیدروکربورهای سنگین، به آسانی نمی سوزد و یکی از سوختههای عمده کشتیها و واحدهای بزرگ صنعتی از جمله نیروگاههای برق به شمار می رود.

□ **نفت گاز:**

نفت گاز فرآورده ای است که بعد از برش نفت سفید به دست می آید و به عنوان سوخت ماشین آلات کشاورزی و صنعتی و سوخت تعدادی از وسایل نقلیه عمومی و تاسیسات حرارتی به کار می رود.

□ **بنزین موتور:**

بنزین موتور آمیزه ای است که هیدروکربورهای به طور عمده حلقوی و ایزو مره با نسبتهای متفاوت که برای افزایش درجه آرام سوزی، برخی از ترکیبات آلی به آن اضافه می شود.

□ **گاز طبیعی (گاز غنی):**

گاز تولیدی از منابع نفتی و گازی را گاز طبیعی یا گاز غنی می گویند که به صورت "کلاهدک"، "همراه با نفت" (مانند گاز منطقه آغاچاری) و "مستقل" (نظیر گاز سرخس و سرخون) قابل دسترسی می باشد.

□ **گاز سبک:**

گاز غنی (طبیعی) پس از طی مراحل جدا سازی و پالایش، به گاز سبک تبدیل می شود. منظور از جداسازی، جدا کردن مایعات و مایعات گازی از گاز غنی است.

□ **گاز مایع:**

گاز مایع مخلوطی است از پروپان و بوتان نرمال که در اثر شرایط محیط و مصرف، نسبت حجمی این دو ماده در مخلوط تغییر می یابد و در تحت فشار حدود ۱۱۰-۱۰۰۰ پوند بر اینچ مربع به صورت مایع در می آید.

□ **مشترک گاز:**

عبارت است از شخص حقیقی یا حقوقی که طبق روش پذیرش متقاضیان گاز پس از تحویل مدارک مورد نظر و پرداخت حقوق و هزینه های متعلقه، مشخصاتش در دفتر پذیرش اشتراک ثبت شده و شماره اشتراک به وی اختصاص یافته باشد.

□ **مصرف کننده گاز:**

به مشترکینی اطلاق می گردد که جریان گاز آنها پس از طی مراحل اشتراک پذیری راه اندازی شده باشد.

□ **انشعاب گاز:**

به خطوطی که جهت ارسال گاز از خطوط انتقال، خطوط تغذیه و شبکه تا ایستگاه اختصاصی مشترک نصب می شود انشعاب اطلاق می گردد.

۱-۶- مصرف انواع فرآورده های نفتی

سال و شهرستان	گاز مایع (تن)	سوختهای هواپیما (متر مکعب)	بنزین (هزار لیتر)	نفت سفید (هزار لیتر)
.....۱۳۷۰	-	-	۲۳۱۳۹۲	۳۴۶۷۳۹
..... ۱۳۷۵	-	-	۲۸۴۰۸۰	۲۵۴۳۵۰
..... ۱۳۸۰	۲۸۷۳۷	-	۳۰۷۶۶۵	۱۹۰۷۸۴
.....۱۳۸۲	۳۹۵۹۹	۵۷۱	۳۶۲۹۷۴	۱۷۱۸۱۱
.....۱۳۸۳	۱۹۱۲۴۱	۱۹۲۲	۴۰۸۱۹۹	۲۳۲۰۹۴
.....۱۳۸۴	۳۵۷۳۳	۰	۴۳۱۹۷۱	۱۵۷۰۱۴
.....۱۳۸۵	۳۴۲۴۸	۱۸	۵۳۴۰۶۴	۱۵۱۵۲۵
.....۱۳۸۶	۳۳۵۰۱	-	۴۳۴۳۰۶	۱۴۳۰۷۸
..... آشتیان ...	۵۲۰	-	...	...
..... اراک	۱۷۱۱۷	-	۲۳۳۶۲۵	۸۹۲۲۶
..... تفرش	۸۱۲	-	...	...
..... خمین	۲۵۰۰	-	۳۴۷۹۷	۱۸۱۲۱
..... دلیجان	۱۸۳۲	-	۴۶۵۱۹	۷۵۳۷
..... زرنديه	...	-	...	...
..... ساوه	۸۱۱۵	-	۱۱۹۳۶۵	۲۸۱۹۴
..... شازند	۲۲۱۰	-	...	...
..... کمیجان	...	-	...	...
..... محلات	۳۹۵	-	...	...

۱-۶- مصرف انواع فرآورده های نفتی (دنباله)

سال و شهرستان	نفث گاز (هزار لیتر)	نفث کوره (هزار لیتر)	روغنهای موتور و صنعتی (۲) (هزار لیتر)	قیر (تن)(۲)	سایر فرآورده ها (هزار لیتر)(۱)
..... ۱۳۶۵	۱۵۹۳۳۲	۶۳۱۲۰	۱۸۷۰	-	۰
..... ۱۳۷۰	۷۲۴۶۱۷	۲۹۶۵۹۰	۲۵۵۷	-	۲۸۹
..... ۱۳۷۵	۷۸۶۷۳۶	۲۷۵۰۲۱	۳۴۵۸	-	۴۳۴۵۲۵
..... ۱۳۸۰	۶۶۴۹۷۷	۸۲۲۹۸۲	۶۷۲۱	۸۲۲۰۷	۲۴۶۲
..... ۱۳۸۲	۷۰۲۶۷۴	۷۵۴۹۵۳	۱۰۷۴۴	۱۶۳۰۷۴	۱۳۱۱۵۱
..... ۱۳۸۳	۷۶۴۲۶۲	۹۳۰۹۳۲	-	۳۴۱۳۳۲	۱۳۸۱۱۵۷
..... ۱۳۸۴	۷۱۹۹۳۱	۷۶۹۲۷۸	-	۰	۲۲۳۷
..... ۱۳۸۵	۸۴۱۶۹۴	۸۶۷۴۲۴	-	۰	۶۶۷۸۲۳
..... ۱۳۸۶ (۳)	۸۴۲۱۶۴	۱۷۰۸۰۴	-	-	۱۳۰۲۹۲
..... آشتیان	۰	۰	-	-	۰
..... اراک	۴۳۴۱۵۴	۶۲۵۷۶	-	-	۰
..... تفرش	۰	۰	-	-	۰
..... خمین	۶۵۲۱۷	۱۲۸۹۰	-	-	۰
..... دلیرجان	۸۹۶۸۵	۱۸۲۵۲	-	-	۰
..... زرنندی	۰	۰	-	-	۰
..... ساوه	۲۵۳۱۰۸	۷۷۰۸۶	-	-	۰
..... شازند	۰	۰	-	-	۰
..... کمیرجان	۰	۰	-	-	۰
..... محلات	۰	۰	-	-	۰

(۱) سایر فرآورده ها، شامل لوبکات، گوگرد و حلالها می باشد و مربوط به منطقه اراک است.

(۲) روغنهای موتور و قیر به بخش خصوصی واگذار شده است.

(۳) بر اساس چهار ناحیه اراک، ساوه، خمین و دلیرجان جمع آوری شده است.

مأخذ: شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران - منطقه اراک .

۲-۶- تعداد مخازن و جایگاههای فروش مواد سوختی

تعداد جایگاه			مخازن مواد سوختی		سال و شهرستان
خصوصی	دولتی	جمع	ظرفیت (لیتر)	تعداد	
۶	۳	۹	۱۹۴۴۴۰۰	۴۳	.....۱۳۶۵
۲۵	۵	۳۰	۴۸۲۴۴۰۰	۱۰۷	.....۱۳۷۰
۳۰	۵	۳۵	۵۵۱۷۴۰۰	۱۲۲	.....۱۳۷۵
۳۳	۵	۳۸	۶۱۰۲۴۰۰	۱۳۵	.....۱۳۸۰
۴۶	۶	۵۲	۸۸۶۰۵۰۰	۲۲۷	.....۱۳۸۲
۵۲	۶	۵۸	۹۴۶۰۵۰۰	۲۴۰	.....۱۳۸۳
۵۶	۶	۶۲	۹۷۱۳۵۰۰	۲۴۷	.....۱۳۸۴
۵۴	۶	۶۰	۸۱۱۶۰۰۰	۱۹۳	.....۱۳۸۵
۵۶	۵	۶۲	۸۳۸۰۳۰۰	۱۹۹	.....(۱)۱۳۸۶
...	...	...	...	...	.....آشتیان...
۳۱	۲	۳۳	۴۰۸۴۳۰۰	۹۴	.....اراک
...	...	...	...	...	.....تفرش
۵	۱	۶	۹۵۱۶۰۰	۲۱	.....خمین
...	۵	۵	۷۷۷۶۰۰	۱۸	.....دلیجان
...	...	...	...	...	.....زرنندیه
۱۶	۲	۱۸	۲۵۶۶۸۰۰	۶۶	.....ساوه
...	...	...	...	...	.....شازند
...	...	...	...	...	.....کمیجان
...	...	...	...	...	.....محلات

۲-۶- تعداد مخازن و جایگاههای فروش مواد سوختی (دنباله)

تعداد شعب فروش	تعداد پمپ			سال و شهرستان
	نفت	نفت گاز	نفت سفید	
۲۱۶	۵۹	۱۹	۵۶	.....۱۳۶۵
۸۴۲	۵۹	۱۹	۵۶	.....۱۳۷۰
۸۲۰	۶۵	۲۱	۶۳	..... ۱۳۷۵
۷۵۲	۱۵۲	۳۷	۱۸۱	.....۱۳۸۰
۸۰۱	۱۷۳	۱۸	۲۱۶	.....۱۳۸۲
۸۰۷	۱۸۱	۱۸	۲۴۷	.....۱۳۸۳
۸۱۱	۱۸۹	۱۸	۲۷۰	.....۱۳۸۴
۷۸۳	۱۷۶	-	۲۷۵	.....۱۳۸۵
۶۸۶	۱۸۱	۱	۳۰۶	.....(۱)۱۳۸۶
...	...	۰	...	.....آشتیان ...
...	۹۰	۰	۱۶۹	.....اراک ...
...	...	۰	...	.....تفرش ...
...	۱۸	۰	۲۶	.....خمین ...
...	۱۵	۰	۲۹	.....دلیجان ...
...	...	۰	...	.....زرنديه ...
...	۵۸	۰	۸۲	.....ساوه ...
...	...	۰	...	.....شازند ...
...	...	۰	...	.....کمیجان ...
...	...	۰	...	.....محلات ...

(۱) اطلاعات بر اساس چهار ناحیه اراک- ساوه- خمین و دلیجان ارائه شده است.

مأخذ: شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران - منطقه اراک

۳-۶- تعداد شهرها و روستاهای گاز رسانی شده و تعداد انواع انشعاب ، تعداد مصرف کننده و مقدار مصرف گاز طبیعی

سال و شهرستان	تعداد شهرهای گاز رسانی شده	تعداد روستاهای گاز رسانی شده	تعداد انشعاب	
			جمع	خانگی - تجاری
..... ۱۳۶۵	۱	۰	۷۰۰۰	۶۹۹۱
..... ۱۳۷۰	۵	۲	۳۶۰۶۹	۳۶۰۳۲
..... ۱۳۷۵	۹	۳	۷۴۵۴۸	۷۴۴۶۶
..... ۱۳۸۰	۱۴	۱۲	۱۰۸۱۶۵	۱۰۷۹۰۸
..... ۱۳۸۲	۲۱	۴۷	۱۲۳۲۹۹	۱۲۲۹۱۹
..... ۱۳۸۳	۲۲	۶۹	۱۳۶۴۶۳	۱۳۵۹۳۵
..... ۱۳۸۴	۲۲	۹۵	۱۴۳۵۹۴	۱۴۲۸۴۶
..... ۱۳۸۵	۲۲	۱۶۴	۱۵۸۲۸۳	۱۵۷۳۶۸
..... ۱۳۸۶	۲۳	۲۲۶	۱۶۹۱۲۴	۱۶۸۱۸۳
..... آشتیان	۱	۱۳	۳۲۵۴	۳۲۵۳
..... اراک	۵	۶۲	۷۴۴۱۴	۷۳۷۹۱
..... تفرش	۲	۲۴	۶۳۱۴	۶۳۱۴
..... خمین	۱	۴۱	۱۶۱۶۰	۱۶۱۵۶
..... دلجان	۲	۹	۷۶۸۲	۷۶۲۴
..... زرنديه	۳	۱۵	۸۷۲۱	۸۷۱۹
..... ساوه	۱	۱۱	۲۵۳۶۰	۲۵۱۷۹
..... شانزند	۴	۴۳	۱۴۷۷۹	۱۴۷۵۳
..... کميجان	۲	۵	۴۰۲۳	۴۰۲۳
..... محلات	۲	۳	۸۴۱۷	۸۳۷۱

۳-۶- تعداد شهرها و روستاهای گاز رسانی شده و تعداد انواع انشعاب، تعداد مصرف کننده و مقدار مصرف گاز طبیعی (دنباله)

مصرف گاز طبیعی (هزار متر مکعب)	تعداد مصرف کننده			سال و شهرستان
	صنعتی	تجاری	خانگی	
۱۰۲۵۰۰۰	۲	۱۷۵	۲۹۳۵	..... ۱۳۶۵
۱۰۵۰۰۰۰	۲۷	۸۶۷	۲۶۸۵۸	..... ۱۳۷۰
۱۱۳۹۰۰۰	۴۷	۱۴۰۷	۸۹۵۱۵	..... ۱۳۷۵
۲۰۲۹۰۰۰	۲۰۵	۶۳۶۱	۱۳۹۳۲۵	..... ۱۳۸۰
۳۱۰۹۸۶۱	۴۴۴	۷۹۱۹	۱۶۶۸۵۲	..... ۱۳۸۲
۳۲۲۰۰۰۰	۵۶۷	۸۹۴۶	۱۸۶۵۷۴	..... ۱۳۸۳
۳۶۴۱۰۰۰	۷۹۶	۱۰۰۳۶	۲۰۵۷۳۸	..... ۱۳۸۴
۳۷۰۰۰۰۰	۱۱۱۲	۱۱۴۶۸	۲۲۹۳۰۰	..... ۱۳۸۵
۴۰۷۰۰۰۰	۱۳۶۰	۱۲۹۸۵	۲۴۹۴۹۱	..... ۱۳۸۶
۲۸۷۰۰	۶	۴۰۲	۴۶۷۷	..... آشتیان
۲۷۹۰۶۷۳	۷۴۷	۵۹۶۹	۱۱۵۶۸۹	..... اراک
۴۹۲۰۰	۳۷	۶۴۱	۸۵۹۰	..... تفرش
۱۱۵۵۰۰	۵۹	۱۰۴۱	۲۰۹۷۰	..... خمین
۷۷۷۰۰	۱۱۶	۷۴۶	۱۰۶۶۹	..... دلیرجان
۶۰۵۰۰	۶۳	۶۶۶	۱۰۸۹۹	..... زرندیه
۷۲۶۵۰۰	۱۷۷	۱۵۵۱	۴۳۹۶۹	..... ساوه
۱۳۹۵۲۷	۵۷	۸۹۴	۱۸۵۱۵	..... شازند
۲۲۲۰۰	۱	۱۸۴	۳۴۳۴	..... کمیجان
۵۹۵۰۰	۹۷	۸۹۱	۱۲۰۷۹	..... محلات

ماخذ: شرکت ملی گاز ایران - منطقه اراک

